

EKOLOJİK VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

Türkiye, sahip olduğu ekosistem ve habitat özellikleriyle biyolojik çeşitlilik açısından küçük bir kıta özelliği göstermektedir. Fakat son yıllarda artan iklim değişiklikleri ve çevre kirlilikleri gibi olumsuz etkiler tür kayıplarını hızlandırmaktadır. Biyolojik çeşitliliğin azalması insanlığın günümüzde karşılaştığı en ciddi küresel çevre tehditlerinden biri olarak tanımlanmaktadır.

Aydın'da yürütülen projeler sonucunda bölgede 103 endemik bitki türü tespit edilmiş ve IUCN Red List'e göre 5 tanesinin CR (kritik tehlike altında), 2 tanesi EN (tehlike altında) ve 3 tanesi de VU (hassas) kategorisinde olduğu belirtilmiştir. Aydın'da bugüne kadar toplamda 258 kuş türü gözlemlenmiştir. Bafa Gölü'nde 2 endemik tür balık ve 9 üreme göçmeni balık tespit edilmiştir. Didim'de IUCN Red List' göre VU (hassas) kategoride yer alan iribaş deniz kaplumbağaları birkaç farklı plaja bazı dönemlerde yumurtalarını bırakmaktadır. Birçok sürüngen ve memeli türü de Aydın il sınırları içerisinde farklı ekosistemlerde yayılış göstermektedir. Büyük Menderes deltası ve Bafa gölünde pek çok canlı türü için ev sahipliği yapmaktadır.

Kadim Altınotu (*Helichrysum heywoodianum*)

Endemik Tür

Temmuz ayı ortasında çiçeklenmeye başlar, kuruduktan sonra çiçekleri uzun yıllar bozulmadan kaldığı için ölmez çiçeği olarak adlandırılmıştır. Söke Samsun Dağları'nda görülmektedir.

Özçakşır Otu (*Ferula anatolica*)

Endemik Tür

Ege alt bölgesinde görülen türdür. Çakşır otu olarak bilinir.

Tüylü-Yakalı Çançiçeği (*Campanula tomentosa*)

Endemik Tür

Söke-Kuşadası Samsun dağları, Dilek Yarımadası-Büyük Menderes Deltası Millî Parkı ve çevresinde, kalker kayalıkları ve duvarları kullanmaktadır. Bitkinin bir bölümü veya tamamı tüylerle kaplıdır.

Kum Zambağı (*Pancratium maritimum*)

Endemik Tür

Ege ve Akdeniz kıyılarında görülmektedir. IUCN Red List'te LC kategorisindedir. Didim'de Tavşanburnu Tabiat Parkı'nda Açan kum zambakları koruma altındadır.

Sultan Çiğdemi (*Crocus nerimaniae*)

Endemik Tür

Batı Anadolu'da Güney Ege Muğla – Milas yöresinde 700-1000 metredede yayılış gösterir. Ekim - Aralık aylarında ilk yağmurlarla çiçeklenir. Çam ağaçları arasındaki açıklıklarda diğer *Crocus* türleri ile beraber yaşamaktadır.

Aydın Gaşağı/Tüllüşah (*Rhaponticoides mykalea*)

Endemik Tür

İlk defa Kuşadası'ndan toplanarak bilim dünyasına tanıtılmış ve adını Samsun Dağları'nın antik ismi olan Mykale'den almıştır. Sonbahar yağmurları ile tohumları Aralık-Ocak ayında çimlenerek 3 metre boya ulaşır. IUCN Kırmızı Listede CR kategorisindedir.

Oklu Kirpi (*Hystrix indica*)

IUCN Kırmızı Liste 2016

(LC – Düşük Riskli)

Ege kıyılarından güneye doğru geniş bir görülme alanı vardır. Aydın ilçelerinde görülmüştür. Koruma altındadır.

Tepeli Pelikan (*Pelecanus crispus*)

IUCN Kırmızı Listede 2017 yılında NT (Neredeyse tehdit altında) kategorisindeyken 2023 yılında MD (orta derece tükenmiş) kategoriye geçmiştir. Yapılan koruma çalışmalarının etkisi görülmüştür.

Pürtüklü Semender (Triturus ivanbureschi)

IUCN Kırmızı Liste 2021

(LC – Düşük Riskli)

Üreme dönemi mart-mayıs ayları arası olup bol bitkili, derin olan durgun sularda yaşar. Genç bireyler iki ay kadar suda kalırlar ve bu esnada solungaç solunumu yaparlar. Erginlerin vücut boyları 15-18 cm.dir

İribaş Deniz Kaplumbağası (Caretta caretta)

IUCN Kırmızı Liste 2015

(VU –Hassas)

Ege ve Akdeniz kıyılarında yuvalanmaktadır. Yuvalama dönemleri Mayıs - Ağustos arasında devam eder. Temmuz ortasında yumurtalardan yavru çıkışları başlar ve Eylül sonuna kadar devam edebilir. Bu dönemler sıcaklığa bağlı değişim gösterebilir.

Akdeniz Foku (Monachus monachus)

IUCN Kırmızı Liste 2023

(VU –Hassas)

Ülkemiz kıyılarında yaşayan bireyler genelde tek dolaşır ve nadiren birlikte görülürler. Ege kıyıları ve adaları, türün en yoğun bulunduğu alanlar. Akdeniz fokunun asıl yaşam alanı sahiller. Genellikle insanların ulaşamadığı, sessiz, تنها, bozulmamış alanları tercih ederler. Özellikle su altı girişleri olan mağaralar bu canlıların barınma ve üremeleri için daha fazla tercih ettikleri yerlerdir. Ülkemizdeki Akdeniz foklarının üremelerinin ağustos ile kasım ayları arasında olduğu gözlenmektedir. Koruma altındadır.

Flamingo, Gri Balıkçıl, Sumru, Poyrazkuşu, Yeşilbaş, Kaşık Gaga, Sakarmeke, Çamurcun, Patka, Küçük Akbalıkçıl, Karabatak, Angıt ve Fiyu gibi pek çok farklı türün üreme dönemlerinde, göç mevsimlerinde veya sürekli olarak bölgede yaşadığı tespit edilmiştir.

EKOSİSTEMİ, BİYOÇEŞİTLİLİĞİ VE DOĞAYI KORUMAK İÇİN YAPILMASI GEREKENLER

- Doğayı ve çevreyi koruma, biyolojik çeşitliliğin önemi ve nesli tükenme tehlikesi yaşayan canlılar hakkında bilgilenerken, çevremizdeki insanları da bilgilendirmeliyiz.
- Tüm canlıların evi olan dünyamızdaki çevre kirliliğini azaltmalı, kirlenleri uyarmalıyız.
- Plastik maddelerin doğada yok olması yaklaşık 500 yıl sürmektedir. Plastik kullanımını azaltıp, atıklarımızı geri dönüşüme göndermeliyiz.
- Biyoçeşitliliğin korunması adına meyve ve sebzeleri mevsiminde tüketmeliyiz.
- Tarım ilaçları, deterjan ve kimyasal maddeler kullanırken organik ve ekolojik etiketli ürünleri tercih etmeliyiz.
- Aşırı ve yanlış avlanmadan kaçınmalıyız.
- Çevreye ve doğaya zarar veren enerji tüketimlerinden kaçınmalıyız.
- Tek kullanımlık ürünler yerine tekrar kullanılabilen ürünler tercih etmeliyiz.
- Su kaynaklarını korumalıyız.
- Yaban hayatı hasadı ve ticareti ile ilgili düzenlemelere uymalıyız.
- IUCN veya CITES tarafından bildirilmiş tehdit altındaki yaban hayatı türlerinden üretilen yasadışı ürünler/hediyelik eşyalar satın almaktan kaçınmalıyız.

ECOLOGICAL AND BIOLOGICAL DIVERSITY

Turkey is a small continent in terms of biodiversity with its ecosystem and habitat characteristics. However, in recent years, negative impacts such as climate change and environmental pollution have accelerated the loss of species. The decline in biodiversity has been described as one of the most serious global environmental threats facing humanity today.

As a result of the projects carried out in Aydın, 103 endemic plant species were identified in the region and according to the IUCN Red List, 5 of them are CR (critically endangered), 2 are EN (endangered) and 3 are VU (vulnerable). A total of 258 bird species have been observed in Aydın so far. In Lake Bafa, 2 endemic species and 9 breeding migratory fish were identified. In Didim, tadpole sea turtles, which are in the VU (vulnerable) category according to the IUCN Red List, lay their eggs on several different beaches in some periods. Many reptile and mammal species are also distributed in different ecosystems within the borders of Aydın province. The Büyük Menderes delta and Lake Bafa are home to many species.

Ancient Goldenseal (*Helichrysum heywoodianum*)

Endemic Species

It begins to bloom in mid-July and is called the immortelle flower because its flowers remain intact for many years after drying. It is seen in Söke Samsun Mountains.

Cakshir Grass (*Ferula anatolica*)

Endemic Species

It occurs in the Aegean sub-region. It is known as the cakshir grass.

Bellflower with Hairy Collar (*Campanula tomentosa*)

Endemic Species

It uses limestone cliffs and walls in and around Söke-Kuşadası Samsun Mountains, Dilek Peninsula-Büyük Menderes Delta National Park. Part or all of the plant is covered with hairs.

Sand Lily (*Pancratium maritimum*)

Endemic Species

It is found along the Aegean and Mediterranean coasts. It is in the LC category in the IUCN Red List. The sand lilies blooming in the Tavşanburnu Nature Park in Didim are under protection.

Sultan Crocus (*Crocus nerimaniae*)

Endemic Species

It is distributed at 700-1000 meters in the South Aegean Muğla - Milas region in Western Anatolia. It blooms with the first rains in October - December. It lives together with other Crocus species in openings between pine trees.

Aydin Gashagi/Tullushah (*Rhaponticoides mykalea*)

Endemic Species

It was collected from Kuşadası for the first time and introduced to the scientific world and named after Mykale, the ancient name of Samsun Mountains. With the autumn rains, its seeds germinate in December-January and reach a height of 3 meters. It is in the CR category in the IUCN Red List.

Arrowed Hedgehog (*Hystrix indica*)

IUCN RED LIST 2016

(LC –Least Concern)

It has a wide distribution from the Aegean coast to the south. It has been seen in Aydın districts. It is under protection.

Crested Pelican (*Pelecanus crispus*)

In the IUCN Red List, it was categorized as NT (Near Threatened) in 2017 and MD (Moderately Extinct) in 2023. The impact of conservation efforts has been seen.

Smooth Salamander (Triturus ivanbureschi)

IUCN RED LIST 2021

(LC – Least Concern)

The breeding period is between March and May and they live in deep, still waters with abundant vegetation. Young individuals remain in the water for up to two months, during which time they perform gill respiration. Body length of adults is 15-18 cm.

Tadpole Sea Turtle (Caretta caretta)

IUCN RED LIST 2015

(VU –Vulnerable)

It nests on the Aegean and Mediterranean coasts. The nesting period lasts from May to August. Hatching begins in mid-July and may continue until the end of September. These periods may vary depending on the temperature.

Mediterranean Monk Seal (Monachus monachus)

IUCN RED LIST 2023

(VU –Vulnerable)

Individuals living on the coasts of Turkey are usually solitary and rarely seen together. The Aegean coasts and islands are the areas where the species is most abundant. The main habitat of the Mediterranean monk seal is the coast. They generally prefer quiet, secluded, unspoiled areas inaccessible to humans. Especially caves with underwater entrances are the places these creatures prefer more for sheltering and breeding. It is observed that Mediterranean monk seals in our country breed between August and November. They are under protection.

It has been determined that many different species such as Flamingo, Gray Heron, Tern, Shearwater, Greenfinch, Spoonbill, Sakarmeke, Mudpiper, Patka, Little Egret, Cormorant, Anguish and Fiyu live in the region during breeding periods, migration seasons or permanently.

